

מראי מקומות - ביצה

יח.

דשמה יעבירנו, כגון בשופר ובלולב וכו' משום שאין הכל בקיאי, אמאי לא מקשה אביי כה"ג, תינח לאינו בקי, אבל בבקי, או למי שיש לו בקי בחצירו, מאי איכא למימרה. ותי' דודאי פשיטא לי' לאביי דלא פלוג רבנן בתקנתן, אלא דהכי משמע לי' לאביי דבור ברה"ר לא שכיח, ורוב בני"א יש להם בורות בחצרם או בחצר שבמבוי, וגם יש הרבה בורות שהם ברה"י, וא"כ הו"ל רה"י לרה"י דרך רה"ר (ע' לעיל בשם רעק"א, וצע"ק).

ה. **א"ל אביי ומי גזרי הכי**
פי' הרשב"א, בכה"ג, אבל ודאי גם אביי גזור גזירה לגזירה באיזה מקומות, ע"ש בדוגמאות שהביא.

ו. **וכיון דלית לי' מזהר זהיר בהו**
פרש"י, וכיון דזהיר בהו, הוי טומאתן מלתא דלא שכיחא, ולא גזרו בהו רבנן. והק' המהר"ם שי"ף, א"כ למה אין מטבילין ע"ג מימיו וגזרי' בו משום שמא יעבירנו, הרי מלתא דלא שכיחא היא. ותי' דאם נתיר לו להטביל ע"ג מימיו יהי' מלתא דשכיח, שלא יזהר במשקין מלטמא, כדי שיהי' יכול לטבול כליו טמאים עי"ז.

ז. **מדלין בכלי טמא והוא טהור**
פרש"י, כיון שאין מטרתו לטבול הכלי, אלא לשאוב מים, א"כ אי"ז נראה כמתקן, ולכן אין איסור בדבר. העיר המהרש"ל, הרי עדיין לא ידעה הגמ' הא דגזרי' משום תיקון כלי. ותי' דלא רצתה הגמ' לפרש דמשום תיקון כלי לחוד נאסרה הטבילה, אבל בתר דאסרו הטבילה משום שמא יעבירנו, שוב אפי' היכא דליכא חשש דשמה יעבירנו, מאחר דאין עיקר הטבילה לכלי לחוד אלא אגב מים, מ"מ אסור משום מתקן כלי, שהרי שאר כלים טמאים אינם ראויים לכלום, מאחר שאסור להטבילם משום שמא יעבירנו. וע' במהרש"א שהביא מהתוס' ישנים דכ' דמש"כ רש"י דאינו נראה כמתקן, לא דק, לפי דלפי רבה אין הטעם משום נראה כמתקן כלל. וע"ש שביאר דרש"י פי' כל הסוגיא אליכא דרבא לפי שהוא הבתרא, אבל ודאי אין טעם זה שייך לרבה כלל.

ח. **מדלין בכלי טמא והוא טהור**
כ' המשנה ברורה (שכג, לו) בשם המג"א דעכ"פ אינו מברך, דאז אינו מוכח שעושה לשם טבילה. אולם ע"ש בביאור הלכה דמפקפק בזה, דהא קי"ל דאשה טובלת בשבת משום דאדם הטובל נראה כמיקה, וכמבואר בהמשך הסוגיא, ולא מצינו

א. **אמר רבה גזרה שמא יטלנו בידו**
ויעבירנו ד' אמות ברה"ר, וכו'

העיר השאגת ארי' (ריש סי' נ"ו), למה אמוראי אחריני בסוגיין מביאים טעמים אחרים, הרי כולם ס"ל להך גזרה דרבה בשופר ולולב [ובמגילה יש טעם אחר ג"כ, מפני שעניניהם של עניים נשואות למקרא מגילה, וגם שם יש להעיר כן]. וכ' די"ל דמה דכולם מודו להך גזרה דרבה, י"ל דרק בדברים של מצוה ס"ל הכי, דכיון דהוי מצוה וחובה עליו לעשות, הלכך איכא למיגזר טפי שמא ילך אצל בקי ללמוד ויעבירנו ד' אמות ברה"ר כיון דבהול לצאת ידי חובתו. ורבה דסוגיין ס"ל דאפי' במקום שאינו בהול כ"כ לקיים מצוה שמוטלת עליו, אלא רק צריך לטבול כליו מטומאתן, אפ"ה גזרי' משום שמא יעבירנו.

ב. **ויעבירנו ד' אמות ברה"ר**
כ' תוס' דאולי לא כ' שמא יוציא מרה"י לרה"ר משום דאיכא הכירא בפתח ובגפופי החצר. וע"ע בדרוש וחדוש רעק"א (ר"ה כט) דכ' עוד טעם למה נקט דוקא העברת ד' אמות [וכ' כן לענין שופר], דהא החשש הוא שמא יעבירנו מביתו לבית הבקי, דהוא רה"י לרה"י דרך רה"ר, דחייב רק משום מעביה, אא"כ עומד לפוש ברה"ר, וזה לא שכיח (ויש לע' אם שייך לומר סברא זו בסוגיין, דהולך למקוה לטבול כליו, האם זה ג"כ ברה"ר, הרי עכשיו נקט הגמ' דהבור ברה"ר הוא, ואם אין שייך ליישב סוגיין כן, יש לעי' אם מסתבר ליישב בחד דוכתא כן אם לא שייך ליישב כן בשאר דוכתי, וצ"ע). ובזה מיישב מה שהק' למש"כ תוס' בשבת (ה): דלכן עזאי דמהלך כעומד לפוש דמי, אין שייך העברת ד' אמות ברה"ר אלא בקופץ, וודאי אין שייך לגזור בשביל זה, אבל לפי הנ"ל ל"ק, דלפי ב"ע יש לגזור משום הוצאה מרה"י לרה"ר גופא, שהרי מהלך כעומד דמי, וממילא אי"צ להא דהעברת ד' אמות.

ג. **יש לו בור בחצירו מאי איכא למימר**
תמה השטמ"ק, מה שייך לומר מאי איכא למימר בבור בחצירו, הרי ודאי כל דין המשנה הוא בבור בחצירו, דהא בבור ברה"ר אי' איסור דאורייתא. והביא מהריטב"א ליישב דכוונת הגמ' לומר תינח כשהבור שהוא מטביל כלים כל השנה הוא ברה"ר, דבהא איכא למיגזר אפי' להטביל בבור שבחצירו, אבל כשהבור בחצירו וליכא בור כלל ברה"ר, מאי איכא למימרה, דהא מתני' סתמא קתני, ומשמע אפי' כשאין בור ברה"ר.

ד. **יש לו בור בחצירו מאי איכא למימר**
הק' הפני יהושע, הא בכל מקום דמסיק רבה האי טעמא

מראי מקומות - ביצה

יח. (המשך)

יב. בולד הטומאה

הביא רש"י מיש מפרשים, דאם נטמא באב הטומאה צריך הערב שמש, ולכן אין מטבילין אותו ביו"ט, דאינו לצורך יו"ט, משא"כ אם וולד הטומאה הוא, שאין צריך הערב שמש. והק' המהר"ם שי"ף, לדעת הי"מ מה שייך כלל הגזרה דשמא יעבירונו, דלענין אב הטומאה לעולם אסור בלאו טעמא דשמא יעבירונו, ולענין וולד הטומאה, אם נטמא ביו"ט מותר להטבילו, ואם מעיו"ט לא שייך טעמא דשמא יעבירונו, כיון שאינו להוט לטובלו, ע"ש מש"כ לתרץ.

יג. וולד הטומאה היכי משכחת לה,

גבי כהנים, כהנים זרזין הם

הק' הרשב"א, א"כ הרי אב הטומאה ודאי לא שכיח אצל כהנים, ולמה גזרי' אצלם. ותי' דכיון דשייך חשש אב הטומאה אצל ישראל, גזרי' על כולם, אפי' בכהנים.

יד. מתוך שלא הותרה לה אלא ע"י מלבוש זכורה היא

הק' המהרש"א, למה לא אמרי' כן לעיל ג"כ לענין מטביל כלי ע"ג מימיו לעיל, למה אין מתירין שם משום דכיון דלא הותר אלא ע"ג מימיו זכור הוא. ותי' דהתם כל עצמו לא בא אלא לטהר, או מימיו או הכלי, משא"כ הכא דלא מחזי כלל שהאשה באה לטהר, אלא שהאשה נכנסת במים להקדש.

יז. מפני שנראה כמתקן כלי

פי' השטמ"ק, דמה דמותר להשיק מימיו, היינו משום שאין תיקון אלא בכלים. ומה שהתירו כלי שנטמא ביו"ט, היינו לפי שעשאוהו כמכשירין שא"א לעשותן מעיו"ט. ומה שהתירו כלי שנטמא בולד הטומאה, כיון שאין הטומאה אלא מדרבנן, לא נראה כמתקן, ולכן לא גזרו.

דהפוסקים אומרים דצריכה לטבול בלי ברכה. ולכא' הביאור הוא משום דכיון דעצם הטבילה לא מנכר מילתא כלל, א"כ ממילא לא גזרו רבנן על טבילה זו, וממילא מותר לברך ג"כ, ולפי"ז לכא' צריך להיות הדין כן ג"כ בהא דמדלין בכלי, ע"ש עוד, וצ"ע.

יז. ואי איתא, נגזור דלמא אתי לאטבולי' בעיני'

כ' המהרש"א דלא שייך בשאיבת מים גופא לגזור שמא יעבירונו, דבדרך כלל הדלי מונח אצל הבור.

י. ואם איתא, נגזור דיו"ט אטו דערב יו"ט

כ' הרא"ה דלפי מה דס"ל להגמ' עכשיו דעיקר הגזרה הוא משום שבת, א"כ אי"צ לומר דהוי גזרה דיו"ט אטו עיו"ט, אלא ה"ק, ההיא גזרה דגזרי' בעיו"ט נגזור ביו"ט גופא, ושיגרא דלישנא הוא. אולם ע' במהרש"א דנקט דקו' הגמ' היא דנגזור בנטמא ביו"ט גופא משום שמא יעבירונו, ותי' דכיון דלא הי' שייך לו להטבילו מבעו"י, לא חששו לגזרה דשמא יעבירונו. ותמה רעק"א ע"ז, דכיון דלגוף הגזרה דשמא יעבירונו לא חששו כיון דלא הי' אפשר לו להטביל מעיו"ט, א"כ למה חששו לגזרה אטו עיו"ט, דכל הגזרה היא גופא משום שמא יעבירונו.

יא. בולד הטומאה, מטבילין אותו ביו"ט

פרש"י, אין כאן תקון, דמדאורייתא טהור מעליא הוא. והק' הרשב"א, הא רבא מחדש סברא זו להלן, ועדיין לא ידעה הגמ' סברא זו. ולכן פי' דמה שמותר להטביל אם נטמא בולד הטומאה, היינו משום דבולד הטומאה אינו בהול כ"כ לטהר הכלי, ולכן לא חיישינן שמא יעבירונו, משא"כ אם נטמא באב הטומאה.